

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

ПЕРЕГУДА НАЗАРІЙ ІГОРОВИЧ

УДК 342.9:352/354]:004(043.5)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ З ОРГАНАМИ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ НА
ПРИКЛАДІ
«ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ»**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації
на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Кропивницький – 2025

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, професор
Тимчишин Андрій Михайлович,
Відокремлений структурний підрозділ закладу
вищої освіти «Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна» Івано-Франківська філія,
завідувач кафедри права та гуманітарних дисциплін

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України
Дубинський Олег Юрійович,
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова,
проректор з науково-педагогічної роботи,
економічних, юридичних та соціальних питань

кандидат юридичних наук, доцент
Максименко Наталія Володимирівна,
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка,
доцент кафедри права та правоохоронної діяльності

Захист відбудеться 08 лютого 2025 року об 09:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 23.053.05 Центральноукраїнського державного університету імені В. Винниченка за адресою: 25006, Україна, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Центральноукраїнського державного університету імені В. Винниченка за адресою: 25006, Україна, м. Кропивницький, вул. Шевченка, 1.

Автореферат розіслано 06 січня 2025 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.А. Сокурєнко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. У сучасному суспільстві цифровізація послуг відіграє ключову роль у створенні ефективного, прозорого та корисного сервісу надання адміністративних послуг органами публічного управління та органами місцевого самоврядування для громадськості. Сучасні технології відкрили нові можливості для інформаційної взаємодії органів публічної влади та громадськості через міжнародну мережу Інтернет, соціальні мережі, мобільні застосунки та інші цифрові платформи. Інформаційно-комунікаційні технології змінюють спосіб доступу до інформації та отримання адміністративних послуг, роблячи його прозорими, доступними, зручними у використанні.

Запровадження електронного урядування у галузь публічного управління вже давно набуло актуальності в Україні та продовжує залишатися важливою темою впродовж останніх років. Це, у свою чергу, потребує оцінки сучасного стану розвитку електронного урядування, винайдення ефективних шляхів інформаційної взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування з громадськістю, виявлення організаційних труднощів у реалізації адміністративних послуг, а також аналізу чинного законодавства на предмет відповідності завданням цифрової трансформації національного рівня публічного управління світовим стандартам.

Не зважаючи на значну актуальність поняття та сутність категорії «електронне урядування» як складової інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю, останнє було недостатнього вивчено і потребує подальших наукових розробок. Окрім того, перманентні зміни національного законодавства щодо використання інформаційних технологій у сфері публічного управління вимагають постійного аналізу проблем і перспектив формування інноваційних моделей розвитку е-урядування.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Теорія публічного управління розкриває особливості прийняття управлінської інформації в адміністративному праві. Відповідно вагома частка наукових досліджень була присвячена розкриттю цього симбіозу, серед яких заслуговують на увагу Л. Ємець, О. Мазур, Г. Подзігун, В. Терещук.

Безпосередньо дослідження впровадження електронного урядування як способу організації публічного управління здійснювали науковці: О. Андреева, В. Берч, В. Боклаг, М. Болдуєв, Ю. Бисага, Ю. Віхорт, С. Демський, О. Джафарова, О. Дніпров, Д. Дубов, С. Дубова, С. Ківалов, О. Коров'як, В. Корнієнко, Є. Котух, Ю. Кошурніков, В. Політанський, В. Кузьменко, І. Куспляк, К. Куркова, О. Мазур, А. Манжула, Н. Мельничук, А. Мерзляк, Г. Нечипорук, Є. Соболев, О. Соловійова, З. Павлишин, С. Павлюк, В. Підлубний, Г. Подзігун, І. Погребняк, О. Романчук, Ю. Ряховська, В. Чечерський, С. Чукут, Р. Шаповал, Ю. Шаров, С. Шатрава тощо.

Попри значний інтерес науковців до даної тематики, розкриття правових механізмів інформаційної взаємодії органів публічного управління та органів

місцевого самоврядування з громадськістю залишилися недостатньо розкритими на науковому рівні, що зумовлює актуальність і своєчасність проведення теоретичного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження спрямоване на реалізацію основних положень Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 910/2014 від 23 липня 2014 року про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС; Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р; Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. №386-р; Концепції розвитку електронного урядування в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р.; Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8.11.2017 № 797-р; Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів від 05.05.2003 № 259-р; Плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік, затвердженого Кабінетом Міністрів України від 14 березня 2023 р. № 221-р. Дослідження проведено в межах науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390)).

Мета та завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в комплексному розкритті теоретико-правових і практико-реалізаційних засад реалізації адміністративно-правових механізмів інформаційної взаємодії органів публічної влади з органами місцевого самоврядування та громадськістю через призму електронного урядування з визначенням перспектив формування інноваційної моделі інформаційної взаємодії та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій прогресивного суспільства.

Досягнення поставленої мети зумовлює потребу у вирішенні таких *завдань*:

- розкрити поняття та сутність категорії «електронне урядування» як складової інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю;

- охарактеризувати сучасний стан публічного управління через призму електронного урядування;

- встановити правові засади запровадження електронного урядування як складової інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю;

- визначити адміністративно-правові механізми інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю шляхом електронного урядування;

- схарактеризувати особливості впровадження електронного урядування під час взаємодії органів публічного управління з громадськістю у сфері надання адміністративних послуг;

- розкрити специфіку адміністративних процедур електронного урядування в організації внутрішньо-системного документообігу та міжвідомчої взаємодії;

- схарактеризувати зарубіжний досвід запровадження електронного урядування в публічне управління та виділити можливі шляхи його адаптації до національної правової системи як складової інформаційної взаємодії;

- визначити тенденції правового та організаційного вдосконалення адміністративно-правового регулювання впровадження електронного урядування в публічне управління із врахуванням кращих міжнародних стандартів і практик.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають при інформаційній взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю крізь призму електронного урядування.

Предмет дослідження – адміністративно-правовий механізм інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю на прикладі «електронного урядування».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети з урахуванням повноти розкриття об'єкта та предмета дослідження, було використано комплекс загальнонаукових, теоретичних, філософських, конкретно-наукових і спеціальних методів.

Більшість *загальнонаукових методів* покладено в основу визначення сутності та наповненості категорії «електронного урядування» як складової інформаційної взаємодії органів публічної влади (підрозділ 1.1). За допомогою *аналізу*, як складової загальнонаукового методу, здійснено розкриття об'єкта дослідження, надано загальну характеристику інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю (розділ 1), проаналізовано публічне управління через призму електронного урядування з урахуванням сучасного стану цифрових технологій та можливостей прогресивного суспільства (підрозділи 1.2, 2.1). Методами *системного аналізу, синтезу та абстрагування* сформульовано та схарактеризовано комплекс порушених питань протягом всіх етапів дослідження (розділи 1-3). Шляхом об'єднання елементів механізмів інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю у єдине ціле розкрито специфіку особливостей надання адміністративних послуг особам через інформаційно-комунікаційні технології (підрозділи 2.1, 2.2). *Дедуктивний метод* дав можливість перейти від характеристики загальних принципів розуміння адміністративних процедур електронного урядування в організації внутрішнього документообігу та специфіки міжвідомчої взаємодії до конкретних висновків та пропозицій (підрозділ 2.3); систематизувати адміністративні механізми інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю (підрозділ 2.2). *Гіпотетичний метод* сприяв можливості висунути обґрунтовані наукові припущення розуміння сутності низки понять досліджуваної сфери, таких як «електронне урядування», «адміністративно-правовий механізм інформаційної взаємодії органів публічного

управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю», «адміністративні процедури електронного урядування» тощо (розділи 1, 2). *Метод класифікації* дозволив здійснити групування досліджуваних явищ і процесів за визначеною ознакою (розділ 1, 2, 3). *Метод моделювання* був використаний для виокремлення наявних і потенційних проблемних питань у адміністративно-правовому регулюванні електронного урядування з урахуванням інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю з визначенням шляхів їх вирішення (розділ 3).

Філософський метод, зокрема *діалектичний та ідеалістичний*, дозволили розкрити основні категорії у досліджуваній сфері та вирішальні інформаційно-комунікаційні канали взаємодії органів публічного управління з громадськістю щодо надання адміністративних послуг (підрозділи 2.1, 2.2).

Як один із видів *спеціального методу* був використаний *формально-юридичний метод*, який застосовувався для визначення суті правових засад запровадження електронного урядування як основної складової взаємодії органів публічного управління з громадськістю (розділ 1), зокрема з розкриттям позитивного зарубіжного досвіду з виділенням можливих шляхів його адаптації у національну правову площину (підрозділи 3.1, 3.2).

Нормативна база дослідження ґрунтується на положеннях Конституції України, законах України, основними з яких, є: «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-ХІІ, «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993 № 3322-ХІІ, «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» від 09.01.2007 № 537-V, «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 04.02.1998 №75/98-ВР, «Про телекомунікації» від 18.11.2003 № 1280-IV, «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI, «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05.07.1994 № 80/94-ВР, «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851-IV, «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 № 2155-VIII, «Про електронну комерцію» від 03.09.2015 № 675-VIII тощо. Підзаконних актів, спрямованих на розвиток інформаційного суспільства та інформаційної сфери в цілому, впровадження електронного урядування: Указів Президента України «Про Доктрину інформаційної безпеки України» від 25.02.2017 № 47/2017, «Про заходи щодо створення сприятливих умов для розвитку ІТ-індустрії в Україні» від 03.09.2020 № 371/2020, «Про деякі заходи щодо поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг» від 29.07.2019 № 558/2019, «Про Положення про технічний захист інформації в Україні» від 27.09.1999 № 1229/99, «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» від 31.07.2000 № 928/2000, «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій» від 20.10.2005 № 1497/2005 та інших нормативно-правових актів, включаючи міжнародні, які врегульовують формування та шляхи реалізації позитивних реформ із вдосконалення використання інформаційно-комунікаційних технологій у публічному управлінні, розвитку інформаційного простору та шляхів взаємодії

органів державної влади та місцевого самоврядування з громадянськістю через призму електронного урядування України.

Емпіричну основу дисертаційного дослідження становлять інформація, розміщена на офіційних веб-порталах органів публічного управління, органів місцевого самоврядування, у першу чергу: Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, а також Міністерства цифрової трансформації України в частині аналізу цифровізації публічних послуг через Єдиний державний вебпортал електронних послуг (цифровий додаток «Дія»), а також матеріали наукових досліджень, правова публіцистика з питань інформатизації публічних послуг та взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю, політико-правова публіцистика та довідкові видання.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертація є однією з перших комплексних наукових досліджень, присвячених аналізу наукових дискусій та нормативного врегулювання електронного урядування як адміністративно-правового механізму інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю з акцентуванням на теоретико-правових і реалізаційних засадах особливостей шляхів використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в наданні адміністративних послуг, забезпечення захисту персональних даних і захисту державних інформаційних систем від кібератак. У результаті сформульовано й обґрунтовано низку наукових положень, які виносяться на захист, зокрема:

уперше:

– обґрунтовано положення впровадження категорії «електронне урядування» на сучасному етапі розвитку суспільства як складової інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю, на підставі чого зауважено, що воно передбачає необхідність розвитку інноваційних організаційних структур органів публічної влади через залучення громадськості до участі в управлінні державними справами шляхом інтерактивної взаємодії з використанням мережі Інтернет, запровадження автоматизованих процесів функціонування органів публічної влади, вільного доступу до інформаційних ресурсів та можливості отримувати електронні публічні послуги, в результаті чого виділено ознаки електронного урядування як складової інформаційної взаємодії, до яких віднесено: зручність, прозорість, ефективність, актикорупційність, економія ресурсів;

– спираючись на авторське бачення поняття адміністративних процедур електронного урядування, здійснено їх розподіл на дві основні групи: внутрішні процедури в організації внутрішнього документообігу (створення електронних документів; прийняття та реєстрація; погодження та затвердження; передача для виконання та контроль; зберігання електронного документа) та зовнішні процедури міжвідомчої взаємодії (обмін інформацією; електронні запити та відповіді; спільне використання реєстрів; обмін оновленими даними між реєстрами; погодження міжвідомчих документів; моніторинг та контроль; спільні міжвідомчі наради та засідання);

удосконалено

– складові елементи сучасного стану публічного управління через призму електронного урядування, що включають: інформаційну та інституційну складові, цифрову трансформацію публічних послуг, захист інформації та міжнародний аспект;

– зміст наукового розуміння «адміністративно-правовий механізм інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю», який складається з різних інструментів інформаційної взаємодії, згрупованих відповідно до глобальних напрямів сфери діяльності цих органів: соціально-економічного розвитку та інтеграції ВПО; інформаційного закріплення нормативно-правового статусу ВПО за допомогою цифрових технологій зі створенням відповідного комплексу єдиної інформаційної системи; спільне вирішення питань щодо визначення напрямів державної ветеранської політики з адаптації колишніх військових до цивільного життя та впровадженням автоматизованого оброблення даних про ветеранів війни; забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей під час дії воєнного стану в Україні, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливий період) за допомогою ІКТ; розробки довгострокових та короткострокових державних цільових економічних програм відновлення та модернізації критичної інфраструктури комунальної власності;

– наукову інтерпретацію сутності адміністративних послуг, з виділенням їх прерогатив у взаємодії органів публічної влади з громадськістю при впровадженні електронного урядування, зумовлених такими перевагами, як: простота та доступність цих послуг; прозорість; економія часу; їх цифровізація; якість обслуговування, оскільки їх основу складають прописані логічні програмні алгоритми дій, що зумовлює професійний підхід у наданні;

– класифікацію основоположних ознак зарубіжного досвіду та міжнародних стандартів у сфері запровадження електронного урядування, якими є: уніфікація підходів до реалізації електронного урядування; орієнтованість на задоволення потреб споживача публічних послуг; розвиток і підтримка бізнесу; забезпечення відкритого доступу до публічної інформації, що знижує корупційні ризики; запровадження і застосування інновацій; спрощення та оптимізація алгоритму взаємодії держава-споживачі публічних послуг; прозорість публічного адміністрування; доступність послуги для «всіх і кожного»; постійний моніторинг надання адміністративних послуг з метою їх уніфікації; забезпечення високоєфективного захисту персональних даних від несанкціонованого доступу та використання;

дістало подальшого розвитку

– обґрунтування наукової думки про те, що сьогодні попри значну чисельність нормативно-правових актів, що регулюють функціонування електронного урядування, на даному етапі розвитку нашої країни відсутній єдиний нормативно-правовий документ, який би конкретно регулював питання впровадження електронного урядування та статус даної категорії на сучасному етапі, хоча, з іншого боку, в умовах сьогодення розробка правових засад у

досліджуваній сфері ґрунтується на вимогах загальноновизнаних міжнародних принципів і норм;

– результати аналізу схвальних аспектів зарубіжного досвіду в ході запровадження електронного урядування в публічне управління, в результаті чого виділено фактори та тенденції правого та організаційного удосконалення адміністративно-правового регулювання впровадження електронного урядування в публічне управління, що позитивно впливатимуть на розширення сфери застосування інформаційних технологій та кола суб'єктів, які матимуть бажання та можливість вступити у взаємодію з владою через інформаційний ресурс;

– низка пропозицій з вдосконалення нормативно-правового регулювання інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю у сфері соціальної реінтеграції дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, шляхом доповнення ст. 39-7 Закону України “Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування”.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції використовуються та можуть бути використані в:

– *науково-дослідній сфері* – як підґрунтя для проведення подальших теоретико-правових досліджень, присвячених дослідженню проблем правового регулювання механізмів інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю через впровадження електронного урядування (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчій сфері* – для вдосконалення наявних і розроблення нових нормативно-правових актів, норми яких спрямовані на вдосконалення регулювання механізмів інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю через впровадження електронного урядування;

– *правозастосовній сфері* – з метою підвищення ефективності діяльності суб'єктів, які відповідають за впровадження електронного урядування та здійснення інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю;

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Актуальні проблеми адміністративного права України», «Публічне адміністрування» (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблематики та відповідні висновки оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях: «Сучасний стан публічного управління через призму електронного урядування» (м. Київ, 12–13 серпня 2020 р.); «Публічне управління як сфера впровадження електронного урядування» (м. Київ, 19–20 жовтня 2022 р.); «Адміністративно-правова характеристика процедур електронного урядування як системи управлінських дій» (м. Київ, 13–14 березня 2023 р.); «Позитивний

зарубіжний досвід запровадження електронного урядування в публічне управління на прикладі Німеччини» (м. Київ, 16–17 квітня 2024 р.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 252 сторінку. Список використаних джерел містить 205 найменувань на 25 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, визначено її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, грантами, окреслено мету й завдання, об'єкт і предмет, перелічено використані методи дослідження, охарактеризовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено дані про апробацію матеріалів дослідження, структуру та обсяг роботи.

Розділ 1 «Загальна характеристика інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю на прикладі електронного урядування» містить три підрозділи, в яких визначено сутність категорії «електронне урядування» як елементу інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю, висвітлено сучасний стан публічного управління через призму електронного урядування, надано правовий аналіз запровадження електронного урядування як складової такої інформаційної взаємодії.

У *підрозділі 1.1 «Поняття та сутність категорії «електронне урядування» як складової інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю»*, досліджено сутність електронного урядування, як різновид сучасного типу управління, який використовує прогресивний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій, зумовлений підвищенням ефективності, наданням прозорості та відкритості діяльності органів публічного управління, що сприяє організованому залученню до співпраці зацікавлених сторін, з метою забезпечення людиноорієнтованого підходу у своїй діяльності.

У результаті теоретико-правового дослідження визначено, що єдиного доктринального підходу до розуміння електронного урядування серед наукових шкіл сучасності немає. Численні визначення поняття «електронного уряду» мають одне спільне – вони підкреслюють активну роль держави в реалізації концепції електронного урядування як ініціатора, інструмента реалізації, координатора й ключового учасника в адміністративних, службових, демократичних та управлінських процесах.

Зауважено, що запровадження електронного урядування як складової інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю передбачає необхідність розвитку інноваційних організаційних структур органів публічної влади через залучення громадськості до участі в управлінні державними справами шляхом інтерактивної взаємодії з використанням мережі Інтернет, запровадження автоматизованих процесів

функціонування органів публічної влади, вільний доступ до інформаційних ресурсів та можливості отримувати електронні публічні послуги.

У підрозділі 1.2 «Сучасний стан публічного управління через призму електронного урядування: поняття та складові» висвітлено загальні наукові підходи щодо визначення концептуального розвитку електронного урядування, яке відіграє ключову роль у модернізації публічного управління. В сучасному суспільстві концепція електронного урядування передбачає активне використання інформаційних технологій для трансформації взаємодії державних органів з громадянами та представниками бізнесу, а також для оптимізації внутрішніх процесів. Держава виступає не лише об'єктом, а й суб'єктом цих трансформацій, ініціюючи та координуючи процес впровадження електронних послуг.

Уточнено значення категорії «публічне управління», яке являє собою широкий спектр суспільно-правових відносин, які виникають у зв'язку з діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування щодо здійснення суспільно важливих, суттєвих і встановлених законом функцій і завдань на території країни в цілому засоби, які створюються на відповідних територіях з метою гарантування та реалізації законних прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб. Визначено, що на публічне управління впливає тенденція суспільства до цифровізації, враховуючи електронне урядування та використання його інструментів. Саме електронне урядування відіграє ключову роль у відродженні публічної влади. Сучасне та якісне публічне управління можна забезпечити завдяки використанню європейських стандартів електронного урядування. Надаючи фізичним та юридичним особам надійний і безпечний доступ до адміністративних послуг, вони допомагають підвищити ефективність їх надання. Тому імплементація позитивних європейських стандартів у сфері електронного урядування є суттєвим чинником в контексті оновлення владної парадигми сучасної України.

Спираючись на аналіз доктринальної основи, виділено авторське бачення складових елементів публічного управління через призму електронного урядування та розкрито їх наповнення.

У підрозділі 1.3 «Правові засади запровадження електронного урядування як складової інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю» розкрито правову основу регулювання суспільних відносин в інформаційній взаємодії органів публічної влади з органами місцевого самоврядування, які спрямовані на створення найбільш ефективних умов для реалізації принципу людиноцентризму.

Наголошено, що ключовим аспектом забезпечення електронного урядування є його нормативно-правова база. Саме вона окреслює фундаментальні поняття, принципи, пріоритетні цілі, стратегічні завдання, методи просування електронного урядування, а також моделі та інструменти, необхідні для його реалізації. Крім того, на нормативній основі відбувається подальший розвиток інформаційного суспільства, модернізації інформації, інформаційної безпеки та сприяння відкритому уряду.

Констатовано, що нормативно-правова база у досліджуваній сфері є досить динамічною, оскільки пов'язана з розвитком та динамікою інформаційно-

комунікативних технологій, що постійно та дуже швидко розвиваються, видозмінюються та покращуються. Проте, динаміка таких змін нормативно-правових актів реагує і на зміну суспільно-політичної ситуації в країні та світі в цілому. Через призму сучасності згруповані правові засади запровадження електронного урядування в публічне управління та здійснено їх аналіз.

Розділ 2 «Особливості реалізації адміністративно-правового механізму інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю на прикладі електронного урядування» має три підрозділи в яких: розкрито специфіку адміністративно-правового механізму інформаційної взаємодії у досліджуваній сфері через призму електронного урядування; визначено особливості впровадження електронного урядування під час взаємодії органів публічного управління з громадськістю у контексті надання адміністративних послуг; з'ясовано особливості здійснення адміністративних процедур електронного урядування в організації внутрішньо-системного документообігу та міжвідомчої взаємодії.

У підрозділі 2.1 *«Адміністративно-правовий механізм інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю шляхом електронного урядування»* розкрито механізм взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю. Визначено, що адміністративно-правовий механізм на підґрунті теорії права включає у себе: послідовно визначені нормами права стадії діяльності суб'єктів суспільних відносин, які складаються із засобів, способів та моделей взаємодії учасників на кожній із цих стадій. Завдяки адміністративно-правовим механізмам реалізуються завдання правого регулювання суспільних відносин, впливу на них за допомогою певного юридичного інструменту з метою досягнення відповідної мети.

Зауважено, що використання електронних-комунікаційних технологій виступає поширеним механізмом доступу до адміністративних послуг, публічної інформації. Це є результатом трансформації публічного управління та адміністрування на вимогу сучасного інформаційного середовища та використання цифрових технологій. Саме інформатизація громадськості та сприяння розвитку інформаційного суспільства, виступає одним із механізмів надання актуальної та необхідної інформації органами публічного управління та місцевим самоврядуванням щодо формування та впровадження публічної політики, шляхів участі громадянського суспільства в даних процесах. Взаємодія цих учасників визначає активну сумісну дію з подальшим обопільним впливом.

Розкрито авторське бачення механізмів інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю. На підставі аналізу чинного законодавства виділено основні форми механізмів інформаційної взаємодії між органами публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю.

У підрозділі 2.2 *«Особливості впровадження електронного урядування під час взаємодії органів публічного управління з громадськістю щодо надання адміністративних послуг»* висвітлено наукові підходи щодо розуміння таких понять, як «послуга», «адміністративна послуга».

З'ясовано, що впровадження електронного урядування полягає в інтеграції цифрових технологій у діяльність органів публічного управління з метою підвищення ефективності в результатах надання адміністративних послуг, прозорості своєї діяльності та доступності цих послуг, що впливає на рівень взаємодії громадськості з державними органами.

Виходячи з аналізу нормативних актів і наукової доктрини, підкреслено, що сутність впровадження електронного урядування щодо надання адміністративних послуг передбачає наявність таких обов'язкових атрибутів: 1) цифровізацію, яка зводиться до надання адміністративних процедур у цифровому форматі; 2) автоматизація – надання послуг на основі прописаних програмованих кодів та алгоритмів, які передбачають скорочення ручних процесів та призводять до мінімізації залучення посадових осіб, зменшуючи вплив людського фактору на прийняття рішення; 3) інтеграцію - об'єднання інформаційних систем різних установ для створення єдиного цифрового середовища; 4) орієнтацію на громадськість, сутність якого зводиться до врахування потреб користувачів при розробці самих послуг; 5) забезпечення доступу - створення умов для отримання послуг через різні канали (веб-портали, мобільні додатки, термінали).

На підставі аналізу наукових праць розкрито специфіку впровадження електронного урядування та надано характеристику кожного напрямку. Констатовано, що зручність надання електронних адміністративних послуг зумовлюється тим, що ними можуть скористатися будь-які особи, перебуваючи у комфортних умовах, з цілодобовою доступністю. Більшість електронних платформ спрощують процес отримання послуг завдяки зрозумілим інтерфейсам зі зручним та доступним прописаним алгоритмом дій. Це робить їх доступними навіть для людей, які не мають досвіду користування технологіями та особам з інвалідністю.

У підрозділі 2.3 «Адміністративні процедури електронного урядування в організації внутрішньо-системного документообігу та міжвідомчої взаємодії» розкрито природу процедур, які виступають інструментом регулювання суспільних відносин фізичних та юридичних осіб у різних сферах життя, характеризуючи процедурні механізми як спосіб нормативного закріплення результатів поведінки суб'єктів.

Спираючись на аналіз наукової доктрини, визначено сутність адміністративних процедур. Узагальнюючи проведену теоретичну основу аналізу адміністративних процедур електронного урядування з надання адміністративних послуг, визначено завдання адміністративних процедур електронного урядування та запропонована їх авторська класифікація.

Зауважено, що одна із основних цілей використання адміністративних процедур електронного урядування як системи управлінських дій і процесів за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій для надання адмінпослуг, є підвищення їх ефективності, прозорості та доступності. Відповідно, сутність адміністративних процедур електронного урядування зведено до таких складових: 1) автоматизація та стандартизація процесів; 2) цифровізація документів; 3) інтеграція інформаційних систем; 4) доступність для користувачів та орієнтація на їх запити; 5) прозорість: відстеження статусу заявки, звернення чи подання на

кожному етапові процедури її розгляду; чітка регламентація термінів, умов і вартості послуг; б) ефективність: скорочення часу виконання процедур завдяки автоматизації; зменшення витрат на паперовий документообіг, обслуговування черг інформатизовані канали зв'язку.

Виділено основні елементи адміністративних процедур електронного урядування під час надання адміністративних процедур, які складаються з: 1) електронної ідентифікації користувачів: використання цифрового підпису та печаток, що базуються на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису/печатки, та/або інших засобів ідентифікації, у тому числі верифікації громадян через українські банки (BankID), мобільного зв'язку (MobileID) для надання послуг через Інтернет; 2) реєстрація та подання заяв: автоматизовані форми для збору та перевірки інформації; 3) обробка даних: використання алгоритмів для швидкої перевірки та прийняття рішень; 4) виключення дублювання інформації через інтеграцію баз даних; 5) результат процедури: надання довідок, ліцензій, витягів тощо в електронному вигляді; 6) моніторинг і зворотній зв'язок: системи для відстеження заявок і отримання відгуків користувачів.

Розділ 3 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового механізму інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю на прикладі електронного урядування» складається з двох підрозділів, в яких розкриваються особливості сучасних зарубіжних напрацювань та прогресивного досвіду в сфері запровадження електронного урядування в публічне управління та розглядаються напрями і шляхи правового та організаційного удосконалення адміністративно-правового регулювання впровадження Е-урядування в публічне управління.

У підрозділі 3.1 *«Зарубіжний досвід запровадження електронного урядування в публічне управління та можливості його адаптації до національної правової системи як складової інформаційної взаємодії»* проаналізовано наукові напрацювання вітчизняних та зарубіжних науковців з проблематики запровадження електронного урядування в публічне управління, міжнародні та закордонні нормативно-правові акти, документи та стандарти.

Визначено, що сучасні демократичні держави формують свою політику та здійснюють публічне управління з урахуванням принципу людиноцентризму та концепції забезпечення реалізації потреб суспільства як демократичної складової. Головна мета реалізації цього принципу полягає у створенні та забезпеченні середовища в середині суспільства, яке забезпечить розвиток людини як індивіда, особистості, надасть їй можливість здійснювати саморозвиток та забезпечити охорону і захист своїх прав, свобод та інтересів. Основою положим аспектом реалізації людиноцентризму є створення комфортних і сприятливих умов в доступності та ефективній процедурі надання якісних публічних послуг, що можливо реалізувати саме завдяки електронному урядуванню.

Зауважено, що цифрова трансформація впливає на всі аспекти нашої економіки та суспільства. Світова спільнота в питаннях розбудови електронного урядування застосовує інструментарій ОЕСР Going Digital Toolkit, який допомагає країнам реалізувати перспективи цифрової трансформації, надаючи індикатори,

політичні рекомендації та відповідні публікації для оцінки їх стану цифрового розвитку та формулювання політики у відповідь.

Вивчено та проаналізовано позитивний зарубіжний досвід із запровадження електронного урядування в публічне управління та можливі шляхи його адаптації до національної правової системи як складової інформаційної взаємодії.

У підрозділі 3.2 «Тенденції правового та організаційного удосконалення адміністративно-правового регулювання впровадження електронного урядування в публічне управління із врахуванням кращих міжнародних стандартів та практик» проаналізовано шлях євроінтеграційних процесів і реформ України у сфері становлення і розвитку електронного урядування, з урахуванням кращих міжнародних стандартів.

На підставі аналізу міжнародних позитивних практик у досліджуваній сфері виділено, що реалізація електронного урядування має забезпечити пряму взаємодію громадськості з публічною адміністрацією, в особі її органів, і місцевим самоврядуванням та надати можливість здійснювати прямий вплив на процедуру формування і прийняття управлінських рішень, тим самим реалізуючи принципи гласності та прозорості функціонування публічної влади.

Наголошено, що сучасна державна політика у сфері електронного урядування та адміністративно-правове регулювання її запровадження та реалізації знаходяться у процесі реформування та адаптації, з урахуванням воєнних реалій України та руху шляхом євроінтеграції. За результатами вироблення ефективного механізму адміністративно-правового регулювання електронного урядування зросте якість адміністративних послуг, буде досягнуто зниження рівня бюрократичного впливу та корупційної складової та знизиться час надання адміністративного послуги.

Досліджений міжнародний досвід, практика та стандарти у сфері реалізації електронного урядування свідчить, що базисом цих реформацій та основоположними ознаками, які регламентовано аналізованими міжнародно-правовими документами в цій сфері є: уніфікація підходів до реалізації електронного урядування; орієнтованість на задоволення потреб споживача публічних послуг; розвиток і підтримка бізнесу; забезпечення відкритого доступу до публічної інформації, що знижує корупційні ризики; запровадження і застосування інновацій; спрощення та оптимізація алгоритму взаємодії держава-споживачі публічних послуг; прозорість публічного адміністрування; доступність послуги для «всіх і кожного»; постійний моніторинг надання адміністративних послуг з метою їх уніфікації; забезпечення високоефективного захисту персональних даних від несанкціонованого доступу та використання.

ВИСНОВКИ

На основі аналізу теоретичного узагальнення та опрацювання чинного законодавства з реформування трансформації інформаційного суспільства із супроводженням формування системи електронного урядування в Україні, вдосконалення системи управління та прийняття адміністративних рішень, спираючись на аналіз зарубіжного досвіду запровадження електронного урядування в публічне управління та винайдення шляхів його адаптації до

національної правової системи, автором здійснено узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової проблеми теоретико-правових та практично-реалізаційних засад адміністративно-правових механізмів інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю. Сформовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вирішення поставлених завдань, основними з яких є:

1. Встановлено, що електронне урядування стало можливим завдяки розвитку науково-технічного прогресу та сучасних електронно-комунікаційних технологій, які сьогодні активно застосовуються у взаємодії громадян з органами місцевого самоврядування. Завдяки цьому громадяни можуть отримувати послуги онлайн, знаходити актуальну інформацію на офіційних веб-сайтах органів влади та звертатися до них за допомогою електронних петицій. Усе це дозволяє суттєво економити час, знижувати вплив людського фактору і відповідно мінімізувати кількість можливих помилок.

Під електронним урядуванням запропоновано розуміти сучасний тип управління, який використовує позитивний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій, спрямований на підвищення ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів публічного управління, та сприяє організованому залученню зацікавлених сторін (національних та міжнародних установ, широкої громадськості та комерційних структур) з метою забезпечення людиноорієнтованого підходу у своїй діяльності.

Виділено ознаки електронного урядування як складової інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю, до яких віднесено: зручність для громадян – електронні послуги, які є частиною електронного урядування, дозволяють значно заощадити час і зусилля осіб, які бажають їх отримати, оскільки не потрібно відвідувати державні установи особисто; прозорість – електронне урядування сприяє підвищенню прозорості діяльності державних органів, у тому числі органів місцевого самоврядування, оскільки громадяни та громадськість в цілому мають вільний доступ до інформації; ефективність – автоматизація процесів дозволяє скоротити бюрократичні бар'єри та підвищити ефективність роботи органів публічної адміністрації; боротьба з корупцією – електронне урядування обмежує можливості для корупції шляхом автоматизації процесів та підвищення прозорості, виключаючи таким чином людський фактор в управлінні; економія ресурсів – провадження електронного урядування дозволяє скоротити витрати на матеріально-технічні, кадрові та інші ресурси.

2. Концепція електронного урядування відіграє ключову роль у модернізації публічного управління, зумовлене активним використанням сучасних інформаційних технологій для трансформації взаємодії державних органів та місцевого самоврядування з громадянами та представниками бізнесу, а також для оптимізації внутрішніх процесів. Держава виступає не лише об'єктом, а й суб'єктом цих трансформацій, ініціюючи та координуючи процес впровадження електронних послуг.

Спираючись на науково-обґрунтовані теорії сутності публічного управління, виділено його ключові особливості, які є спільними для більшості

проаналізованих концепцій: по-перше, – це наука, що вивчає особливості та закономірності функціонування органів публічної влади та установ, які здійснюють управління суспільством і державою; по-друге, – це безпосередня діяльність, яку здійснюють спеціально уповноважені державою суб'єкти із вирішення публічних завдань і виконання відповідних функцій; по-друге, має особливий суб'єктний склад, який становлять державні органи та органи місцевого самоврядування, які виконують суспільно-важливі, життєво необхідні функції, представляють інтереси народу на загальнонаціональному та регіональному рівнях, забезпечуючи безпеку громадян, захищаючи їхні права і свободи; по-четверте, здійснюється як на загальноправових (законності, верховенства права, гуманізму, рівності), так і на спеціальних принципах (людиноорієнтованості, прозорості діяльності публічних органів, відповідальності публічних органів перед населенням, доступності публічних послуг); по-п'яте, основна місія в діяльності суб'єктів публічного управління полягає у забезпеченні загального добробуту суспільства, тобто створенні умов для гідного життя громадян, розвитку країни та захисту національних інтересів, наданні якісних адміністративних послуг, забезпечення законних інтересів осіб і безперешкодної реалізації ними їх суб'єктивних прав.

Виділено елементи публічного управління через призму електронного урядування, до яких на сучасному етапі цифрового розвитку суспільства віднесено: 1) *інформаційна складова*: а) єдиний державний портал – централізований веб-ресурс, що повинен об'єднувати всі електронні послуги, які надаються органами публічного управління; б) інформаційні системи органів влади – спеціалізовані системи для обробки даних, управління документами, надання послуг; в) електронна взаємодія – обмін інформацією між органами влади, бізнесом та громадянами в електронному форматі; г) надання доступу громадськості до публічної інформації в електронному форматі; 2) *інституційна складова*: а) центри надання адміністративних послуг – простір, де громадяни можуть отримати консультації та скористатися електронними послугами; б) інтернет-мережа доступна для всіх верств населення; в) цифрова грамотність – підвищення рівня цифрової грамотності населення; 3) *цифрова трансформація публічних послуг*: а) електронні послуги – надання державних послуг в електронному вигляді; б) електронна демократія – залучення громадян до процесу прийняття рішень за допомогою електронних інструментів (онлайн-консультації, електронні петиції, участь у виборах за допомогою ІКТ); в) електронний документообіг – обмін документами між органами влади та громадянами в електронному вигляді; г) електронна підпис – забезпечення юридичної сили електронних документів; 4) *захист інформації*: а) кібербезпека – захист інформаційних систем від кібератак; б) захист персональних даних – забезпечення конфіденційності персональних даних усіх залучених до процесів електронного урядування; 5) *міжнародний аспект*: а) порівняльний аналіз досвіду різних країн у сфері електронного урядування; б) запозичення кращих практик зарубіжного досвіду та їх адаптація до національних умов; в) співпраця між країнами у сфері електронного урядування.

3. Сучасне національне законодавство у сфері запровадження електронного урядування як складової інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю, розроблено відповідно до загальноновизнаних міжнародних принципів і норм, гармонізовано відповідно до європейського законодавства, що дозволяє встановити на національному рівні єдині стандарти та правила для створення та функціонування єдиної інформаційної системи держави та єдиних шаблонів для електронних документів; визначити порядок доступу до публічної інформації та сприяє підвищенню прозорості діяльності органів публічної влади, порядку взаємодії останніх із громадянами в електронному середовищі; гарантувати безпеку персональних даних, захист права користувачів електронних послуг та встановити відповідальність за порушення у цій сфері. Зауважено, що попри значну чисельність нормативно-правових актів, що регулюють функціонування електронного урядування, на даному етапі розвитку нашої країни відсутній єдиний нормативно-правовий документ, який би конкретно регулював питання впровадження електронного урядування та статус даної категорії.

4. Чинна система розмежування механізмів інформаційної взаємодії органів публічного управління та органів місцевого самоврядування складається з різних інструментів та форм, які сьогодні потребують нагального узгодження у взаємодії цих органів з громадськістю, що складаються: з погоджувальних заходів із вирішення питань і завдань, розробки спільних державних проєктів та планування державних програм відновлення, які на сьогодні мають пріоритетне та соціально-важливе значення; участі як складового елементу бюджетної системи ОМС у наданні пропозицій до формування Бюджету України, що мають на меті закладення державних програм фінансування відновлення соціальної платформи, інфраструктури регіонів, що постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації, а також регіонів, що відчули навантаження через прийняття ВПО; інформаційного закріплення нормативно-правового статусу ВПО за допомогою цифрових технологій, які дозволяють створити комплексну інформаційну систему співпраці ОПУ та ОМС; зі спільного вирішення питань щодо визначення напрямів державної ветеранської політики, направленої на адаптацію колишніх військових після звільнення з військової служби до цивільного життя, шляхом розробки регіональних соціальних програм під керівництвом Департаменту соціальних послуг. Автоматизоване оброблення даних про ветеранів війни прискорить процес переходу військовослужбовців з військової служби до цивільного життя, створить дану послугу більш доступною; забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей під час дії воєнного стану в Україні, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану (особливий період) за допомогою ІКТ; розробки довгострокових та короткострокових державних цільових економічних програм із відновлення та модернізації критичної інфраструктури комунальної власності: виробників енергетичної, теплової енергії, водопостачання та водовідведення.

Актуальною та життєво необхідною сьогодні є розробка державної Стратегії з адаптації колишніх учасників бойових дій, ветеранів війни, що має передбачати комплекс заходів із організації та проведення адаптаційних програм

повернення мобілізованих осіб і звільнених військовослужбовців до цивільного життя, а саме: 1) спектру соціального захисту для ветеранів війни, включно: забезпечення безоплатної державної медичної допомоги, медичних послуг, які включатимуть загальну та соціальну реабілітацію; 2) забезпечення державної матеріальної підтримки на період адаптації колишніх військовослужбовців, ветеранів війни; 3) професійної адаптації із підбором і створення робочих місць для цих категорій осіб; 4) спрощення процедури встановлення статусів ветеранів війни та видача відповідних посвідчень всіх категорій війни та членам сім'ї загиблих військовослужбовців через центри надання адміністративних послуг у регіонах. Це збільшить кількість адміністративних послуг ветеранам війни та членам їх сімей та зробить їх більш доступними.

5. Впровадження електронного урядування під час взаємодії органів публічного управління з громадськістю щодо надання адміністративних послуг супроводжується низкою особливостей, серед яких виділено:

1) швидкість та зручність надання адміністративних послуг замовникам;

2) забезпечення захистом інформації публічних електронних реєстрів і створення ефективної системи протидії кіберзагрозам, забезпечення захисту персональних даних громадян, дотримання конфіденційності відповідно до європейських стандартів;

3) спрощення процедури отримання адміністративних послуг та їх автоматизація, що сприяє підвищенню ефективності роботи органів публічної влади та місцевого самоврядування, позитивно впливаючи на рівень задоволеності громадян якістю обслуговування;

4) інтеграція реєстрів, що зумовлюється об'єднанням баз даних різних державних установ для автоматичного обміну інформацією, виключення дублювання даних, які громадяни подають до різних органів при користуванні адміністративними послугами, що супроводжує впровадження цифровізації в цих послугах;

5) централізація доступу адміністративних послуг, що забезпечується розширенням мережі центрів надання адміністративних послуг, збільшенням кількості послуг та введенням Єдиного порталу доступу до адміністративних послуг;

6) зменшення бюрократії;

7) прозорість у наданні адміністративних послуг, що сприяє зменшенню корупційних ризиків через автоматизацію процесів;

8) зниження витрат при наданні адміністративних послуг уповноваженими на те суб'єктами.

6. У рамках спрямованості управлінської діяльності види процедур запропоновано класифікувати на дві основні групи: внутрішні (в межах одного органу публічної влади) та зовнішні процедури (між різними органами публічної влади). До внутрішніх процедур електронного урядування в організації внутрішнього документообігу віднесено управління цифровими документами всередині органу державної влади чи місцевого самоврядування та складається з таких елементів: 1) *створення електронних документів*; 2) *прийняття та реєстрація електронного документа*; 3) *погодження та затвердження*;

4) передача для виконання відповідним особам та контроль; 5) зберігання електронного документа.

До зовнішніх міжвідомчих процедур взаємодії електронного урядування віднесено наступні різновиди: 1) *обмін інформацією*: використання інтегрованих інформаційних систем для передачі даних між органами державної влади, місцевого самоврядування (наприклад, реєстри, бази даних); використання захищених каналів зв'язку для передачі конфіденційної інформації; 2) *електронні запити та відповіді*: надсилання запитів про надання інформації чи документів через єдині платформи міжвідомчої взаємодії; формування автоматизованих відповідей на запити; 3) *спільне використання реєстрів*: надання доступу до державних реєстрів для перевірки даних (реєстр нерухомості, демографічний реєстр тощо); обмін оновленими даними між реєстрами; 4) *погодження міжвідомчих документів*: спільне погодження нормативних актів, проектів рішень та інших документів із використанням цифрових підписів уповноважених на те посадових осіб; 5) *моніторинг та контроль*: відстеження статусу виконання міжвідомчих завдань через електронні системи; генерація звітів про взаємодію між органами влади; 6) *спільні міжвідомчі наради та засідання*: проведення онлайн-нарад із використанням відеоконференцій та електронних платформ для обміну документами.

7. За результатами вивчення зарубіжного досвіду запровадження електронного урядування в публічне управління та можливості його адаптації до національної правової системи як складової інформаційної взаємодії, запропоновано:

- по-перше, за прикладом Данії, до схваленої в Україні Концепції розвитку електронного урядування до основних принципів її реалізації мають бути включені принципи цифрової інклюзії, щоб ніхто не залишився осторонь і мав можливість повноцінно користуватись електронними послугами у сфері публічного адміністрування. Крім того, цікавим досвідом є запровадження Національної цифрової пошти після отримання ідентифікаційного номера, доступ до якої можливий лише за допомогою електронного ідентифікатора, що є доволі зручним механізмом дієвої реалізації електронного урядування, який наділений певними перевагами та буде використовуватись надалі в ході отримання адміністративних послуг, що унеможливорює використання різних електронних адрес.

- по-друге, за прикладом Німеччини, цікавим для запровадження в Україні є досвід реалізації цифрового сервісу, який дозволяє прозоро відображати статус-кво та прогрес важливих адміністративних проектів цифровізації, що має назву Інформаційна панель цифрового адміністрування. Цей сервіс візуалізує інформацію на основі зібраних та опрацьованих даних, що періодично оновлюються, у трьох сферах: - наявність та використання цифрових сервісів; - цифрова інфраструктура; - інтернет-автентифікація та цифрові ідентифікатори. Основним завданням Інформаційної панелі має стати картографування цифровізації урядування на основі високоякісних даних. Крім того, вважаємо за доцільне законодавчо закріпити в Україні принцип «Once-Only principle», що має набути статусу важливої складової наскрізної цифровізації. Цей принцип полягає

в тому, що громадянам більше не потрібно самостійно збирати документи та подавати їх до органів влади при повторному зверненні за отримання послуги. Відповідні органи можуть отримати необхідні документи самостійно через функціонуючі реєстри – за згодою заявника.

- по-третє, позитивним досвідом Франції, який вбачаємо за доцільне реалізувати в Україні, є запровадження та використання єдиного облікового запису (ім'я користувача та пароль) для всіх онлайн-державних послуг, уникаючи необхідності реєструватися в якості користувача на різноманітних офіційних сайтах державних органів та установ. Ще однією корисною складовою розвитку системи електронного урядування в Україні є запровадження нового онлайн-сервісу - «цифровий трудовий кодекс». Даний сервіс надаватиме можливість кожному громадянину отримати відповіді на свої запитання щодо трудового права, звернутись до регіональних служб Мінпраці, які нададуть необхідну інформацію та/або проконсультують працівників і роботодавців у приватному секторі з питань трудового права.

- по-четверте, за прикладом Канади, вбачаємо за доцільне запровадження в Україні сервісу, який забезпечуватиме інформування та матиме функцію нагадування про етапи розгляду поданого звернення чи запитуваної функції. Пропонований сервіс зможе, наприклад, автоматично сповіщати користувачів про те, що настав час поновити документ або дозвіл, дасть можливість відстежувати поточний статус будь-якого повідомлення та запланувати відправлення до 72 годин наперед.

8. За результатами виділення тенденцій правового та організаційного удосконалення адміністративно-правового регулювання впровадження електронного урядування в публічне управління із врахуванням кращих міжнародних стандартів та практик, визначено, що реалізація електронного урядування має забезпечити пряму взаємодію громадськості з публічною адміністрацією, в особі її органів, і місцевим самоврядуванням та надати можливість здійснювати прямий вплив на процедуру формування і прийняття управлінських рішень, тим самим реалізуючи принцип гласності та прозорості функціонування публічної влади. З огляду на це, публічна влада, розвиваючи та вдосконалюючи електронне урядування, має забезпечити дотримання певних факторів, що позитивно впливатиме на розширення сфери застосування інформаційних технологій та кола суб'єктів, які матимуть бажання та можливість вступити у взаємодію з владою через інформаційний ресурс. До таких факторів можна віднести: - людиноцентризм та перевага інтересів користувача; - доступність інформаційних ресурсів; - максимально комфортна для користувача систематизації ресурсів; - пряма взаємодія громадськості з державною владою на засадах партнерства.

На основі аналізу міжнародних стандартів та практик визначено наступні тенденції удосконалення адміністративно-правового регулювання впровадження електронного урядування в публічне управління:

- по-перше, на сьогодні гостро постає проблема щодо прийняття кодифікованого акту, яким би регулювалось питання впровадження та функціонування електронного урядування, що дозволить уникнути повторень,

колізій, ієрархічно впорядкує діючі нормативно-правові акти та врегулює питання розподілу повноважень між органами державної влади, уникаючи дублювання та конкуренції. Прийняття такого кодифікованого акту вбачається корисним для функціонування Міністерства цифрової інформації, як головного координатора з упровадження електронного врядування, яке наразі діє на підставі Положення про Міністерство цифрової трансформації України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 № 856;

- по-друге, потребує оновлення та актуалізації Стратегія реформування державного управління України, оскільки схвалена на даний момент Стратегія та план заходів з її реалізації прийняті на 2022-2025 роки, що не охоплює сучасні цифрові особливості розвитку громадськості та нагальні потреби сьогодення, зумовлені введенням воєнного стану;

- по-третє, вбачається необхідним запровадження державних програм, що забезпечуватимуть розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та їх максимальне впровадження і застосування в роботі органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- по-четверте, система ухвалення управлінських рішень як результат надання адміністративної послуги має відбуватись повністю в автоматизованому форматі, враховуючи наявну про суб'єкта звернення інформацію в інших державних реєстрах, що й зумовлює забезпечення максимально налагодженої взаємодії між органами державної влади.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Перегуда Н.І. Система нормативно-правових актів запровадження електронного урядування в Україні. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2023. № 3 (55). С. 391-396.

2. Перегуда Н.І. Адміністративно-правове регулювання впровадження електронного урядування в публічне управління. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 871-873.

3. Перегуда Н.І. Становлення та впровадження категорії «електронне урядування» в публічне управління. *Право та державне управління*. 2024. №2. С. 314-319.

4. Перегуда Н.І. Механізм взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування шляхом електронного урядування. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Випуск 4. С. 189-193.

5. Перегуда Н.І. Особливості електронного урядування у сфері надання адміністративних послуг. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Випуск 5. С. 177-182.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Перегуда Н.І. Сучасний стан публічного управління через призму електронного урядування. *Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, (м. Київ, 12–13 серпня 2020 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2020. С. 332–334.

2. Перегуда Н.І. Публічне управління як сфера впровадження електронного урядування. *Проблемні питання юридичної науки в контексті реформування правової системи України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, (м. Київ, 19–20 жовтня 2022 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2022. С. 121–123.

3. Перегуда Н.І. Адміністративно-правова характеристика процедур електронного урядування як системи управлінських дій. *Пріоритетні напрями розвитку юридичної науки в умовах сьогодення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, (м. Київ, 13–14 березня 2023 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 202–205.

4. Перегуда Н.І. Позитивний зарубіжний досвід запровадження електронного урядування в публічне управління на прикладі Німеччини. *Тенденції та перспективи розвитку юридичної науки сьогодення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, (м. Київ, 16–17 квітня 2024 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2024. С. 136–139.

АНОТАЦІЯ

Перегуда Назарій Ігорович. Адміністративно-правовий механізм інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю на прикладі «електронного урядування». – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 (081 – Право). Науково-дослідний інститут публічного права, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка. Кропивницький, 2025.

Дисертацію присвячено розкриттю адміністративно-правові механізми інформаційної взаємодії органів публічного управління з органами місцевого самоврядування та громадськістю, а також формулюванню перспективних напрямків удосконалення адміністративного законодавства в досліджуваній сфері.

У дослідженні викладено сучасний погляд на розвиток електронного урядування в Україні, що сьогодні є критично важливим через еволюцію та розвиток інформаційного суспільства, а також через прагнення країни інтегруватися в європейський простір, де вже тривалий час використовуються інформаційно-комунікаційні технології. Наголошено, що використання електронних-комунікаційних технологій виступає поширеним механізмом доступу до адміністративних послуг, публічної інформації. Це є результатом трансформації публічного управління та адміністрування на вимогу сучасного інформаційного середовища та використання цифрових технологій.

Доведено, що зручність електронних послуг сприяє покращенню доступу до різноманітних сервісів, підвищенню ефективності та полегшенню взаємодії громадян із державними і приватними організаціями. Впровадження електронного урядування спрямоване на підвищення якості управління, його модернізації та покращення взаємодії між державою, громадянами та бізнесом.

Відзначено, що сутність адміністративних процедур електронного урядування полягає у стандартизованих та автоматизованих процесах надання публічних послуг, зміст яких полягає в переході від традиційної бюрократії до інтегрованих, прозорих і доступних онлайн-послуг, що сприяють ефективній взаємодії фізичних та юридичних осіб із органами публічного управління. Одна із основних цілей використання адміністративних процедур електронного урядування як системи управлінських дій та процесів за допомогою ІКТ для надання адмінпослуг є підвищення їх ефективності, прозорості та доступності.

Проведено аналіз зарубіжного досвіду запровадження електронного урядування, з метою його подальшої адаптації до національної правової системи, у результаті резюмовано, що різні моделі його функціонування в різних країнах мають свої переваги та деякі складності реалізації. Проте їх дослідження надасть можливість вдосконалити електронне урядування в Україні, задовольняючи зростаючий попит на електронні послуги серед населення та піднесе якість наданих послуг на вищий рівень, з урахуванням потреб всіх споживачів електронних послуг у сфері публічного управління. Виділено позитивний досвід країн (Данії, Німеччини, Франції, Канади), які доцільно застосувати в Україні в ході реалізації електронного урядування.

Окреслено, що обравши шлях євроінтеграційних процесів та реформ, спираючись на досвід становлення і розвитку електронного урядування в ряді європейських країн та світової спільноти загалом, Україна поставила своїм основним пріоритетом дотримання прав та інтересів своїх громадян, гарантування їх дотримання та охорони. Це, в свою чергу, ставить перед керівництвом країни відповідні задачі по реформуванню державно-управлінських відносин та сфери адміністративних послуг. Питання, що потребують нагального рішення, і охоплюють сферу електронного урядування регулюються великою кількістю нормативно-правових актів. Комплексно забезпечити реалізацію державної політики щодо впровадження електронного урядування в публічне управління, вбачається можливим лише завдяки належному адміністративно-правовому регулюванню в цій сфері, що має враховувати кращий зарубіжний досвід, міжнародні стандарти та практику. Інтернаціоналізація складових елементів суспільства, що динамічно розвивається та глобалізаційні процеси, стимулює розвиток та вдосконалення нормативних актів в середині країни.

Зауважено, що державна політика у сфері електронного урядування та адміністративно-правове регулювання її запровадження та реалізації знаходяться у процесі реформування та адаптації, з урахуванням воєнних реалій України та руху шляхом євроінтеграції. За результатами вироблення ефективного механізму адміністративно-правового регулювання електронного урядування зросте якість адміністративних послуг, буде досягнуто зниження рівня бюрократичного впливу та корупційної складової та знизиться час надання адміністративної послуги.

Ключові слова: механізм, інформаційна взаємодія, публічне управління, органи місцевого самоврядування, адміністративно-правовий механізм, електронне урядування, адміністративні послуги, внутрішньо-системний документообіг, міжвідомча взаємодія, адміністративні процедури.

SUMMARY

Perehuda, Nazarii. Administrative and Legal Mechanism for Information Interaction of Public Administration Bodies with Local Self-Government Bodies and the Public on the Example of ‘E-Governance’. – *Qualification scientific work on the rights of the manuscript.*

Dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.07 (081 - Law). Research Institute of Public Law, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University. Kropyvnytskyi, 2024.

The thesis provides a theoretical generalisation and a new solution to the scientific task of revealing the administrative and legal mechanisms for information interaction between public administration bodies and local self-government bodies and the public, as well as, relying on the summary of positive domestic and foreign experience, to develop areas for improving the organisational and legal framework in the field under study.

It is emphasised that the category of ‘public administration’ is quite relevant and at the same time controversial, since no single approach to its definition and no regulatory framework is available. The author suggests that public administration should be understood as a wide range of social and legal relations arising in connection with the activities of public authorities and local self-government bodies in the exercise of socially important, essential and statutory functions and tasks in the entire country, and the means created in the respective territories with a view to guaranteeing and implementing the legitimate rights, freedoms and interests of individuals and legal entities.

It is stated that the regulatory framework in the field under study is quite dynamic, since it is associated with the development and dynamics of information and communication technologies which are constantly and very rapidly evolving, changing and improving. However, the dynamics of such changes in legal regulations also responds to changes in the socio-political situation in the country and the entire world.

It is emphasised that in the field of digitalisation and e-governance, the actors of the management system of different levels, through information interaction, including cooperation with the public, are interconnected by organisational management links, including: public activities, administrative and jurisdictional activities, control, monitoring, public administration and coordination of joint activities. As a result, it is proved that the administrative and legal mechanism in the theory of administrative law includes: the stages of activities of participants in public relations which are consistently defined by the provisions of law and which consist of means, methods and models of interaction of participants at each of these stages. Administrative and legal mechanisms are used to implement the tasks of legal regulation of social relations and influence on them with the help of a certain legal instrument in order to achieve the relevant goal.

It is proved that informatisation of the public and promotion of the development of the information society is one of the mechanisms for providing relevant and necessary information by public administration and local self-government bodies on the formation and implementation of public policy, and ways of participation of civil society in these processes. It is the interaction of these participants that determines active joint action with further mutual influence.

It is proved that the use of information and communication technologies in government promotes transparency in the activities of state bodies, ensures active, effective and accessible public involvement, implementing an individual approach to the provision of administrative services to citizens, freeing them from forced contact with a civil servant. The introduction of e-governance has a positive impact on the quality of decision-making and its implementation by officials and civil servants, reducing the time required for this and increasing the coefficient of useful and positive impact on the interaction of the public and business with public authorities and local self-government.

It is summarised that the advantages of e-government are: transparency and accessibility; efficiency, which is characterised by reduction of bureaucracy; saving time of the user of these services; involvement of citizens in decision-making and control over the activities of the authorities; inclusiveness, which is expressed in ensuring equal access to services for people with disabilities even in remote regions.

It is stated that a comprehensive implementation of public policy on introducing e-government into public administration and the possibility of its adaptation to the national legal system as a component of information interaction is possible only through proper administrative and regulatory framework in this field, which should consider the best foreign experience, international standards and practices. The internationalisation of the constituent elements of a dynamically developing society and globalisation processes stimulate the development and improvement of regulations within the country

The most important areas of legal and organisational improvement of administrative and regulatory framework for introducing e-government into public administration are highlighted, with due regard for the best international standards and practices.

Keywords: mechanism, information interaction, public administration, local self-government bodies, administrative and legal mechanism, e-government, administrative services, intra-system document flow, interdepartmental interaction, administrative procedures.

**СВІДОЦТВО ПРО ВНЕСЕННЯ СУБ'ЄКТА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ДО ДЕРЖАВНОГО
РЕЄСТРУ ВИДАВЦІВ, ВИГОТІВНИКІВ І РОЗПОВСЮДЖУВАЧІВ ВИДАВНИЧОЇ ПРОДУКЦІЇ**
Серія ДК № 1537 від 22.10.2003 р.

Підп. до друку 04.01.2025 р. Формат 60×90/16. Папір офсетн.
Друк різнограф. Ум. др. арк. 0,9. Тираж 100. Зам. № 10004.

*РЕДАКЦІЙНО–ВИДАВНИЧИЙ ВІДДІЛ
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
25006, Кропивницький, вул. Шевченка, 1.
Тел.: (0522) 24–59–84.
Fax.: (0522) 24–85–44.
E–Mail: mails@cuspu.edu.ua*

